

OLAY YERİ İNCELEMESİ VE TÜRKİYE'DEKİ UYGULAMALAR

Crime Scene Investigation: The Case of Turkey

E. Hülya Yükseloğlu *

Ş. Şebnem Özcan**

Beyhan Ceylan ***

Özet

Hazırlık soruşturmasının en önemli unsurlarından biri olan olay yeri incelemeleri ancak doğru gerçekleştirildiğinde adli olayların çözülmesinde gerçek sonuca ulaşılabilir. Bu sebeple adli bilimlerin olay yerinde başladığı kabul edilir. Bu çalışmanın amacı; adli bilimlerin temeli olan olay yeri incelemesinin aşamalarını ve tekniklerini belirtmek, ülkemizdeki mevcut uygulamaları ve yasal düzenlemeleri irdelleyerek olay yeri incelemesindeki eksiklikleri, sorunları belirlemek, teknolojik gelişmelere uygun olarak daha bilimsel ve doğru olay yeri incelemeleri için öneriler geliştirmektir. Türkiye’de olay yeri inceleme ve kimlik tespit işlemleri; Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Daire Başkanlığı bünyesinde yürütülmektedir. Her ilde bir Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüğü yapılanması mevcut olup, burada çalışan tüm amir ve memurlar alanlarında kurs görmüş uzman personelden oluşmaktadır. Olay yeri inceleme hizmetleri; kanun, yönetmelik ve genelgelerle düzenlenmiş olup, bunlara uygun olarak yürütülmektedir. Son yıllarda gerek Ceza Muhakemeleri Kanunu gerekse Ceza Kanunu’nda yapılan değişiklik ve düzenlemelere bağlı olarak, olay yeri inceleme şube ve büro hizmetlerinde de çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Bununla birlikte halen belirsiz kalan bazı uygulamaların ilgili olarak da yeni düzenleme ve çalışmalar devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Adli Bilimler, Olay Yeri, Olay Yeri İncelemesi.

* Yrd. Doç. Dr., Sorumlu Yazar, (hykseloglu@yahoo.com).

** Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa.

*** Olay Yeri İnceleme Büro Amirliği, Üsküdar İlçe Emniyet Müdürlüğü, İstanbul

Abstract

Forensic science begins at the crime scene, therefore, crime scene investigation (CSI) is an important element of the total investigative process. This study aims to analyze the phases and techniques of CSI, to specify the activities, implementations and legal procedures in Turkey, to recommend new strategies for a more scientific and successful CSI. In Turkey the crime scene investigation and the personal identification services are executed by Criminal Police Department of Turkish National Police. In every district, there is a specific CSI bureau in which all the staff is professional and graduated specific courses related. CSI processes are regulated with different acts and bylaws as convenient for the constitution. As The Turkish Penal Code (TCK) and The Turkish Code of Criminal Procedure (CMK) have undergone serious modifications since 1 June 2005, the crime scene investigation and the personal identification services are modified also. Nonetheless the regulations still remained unknown have been continuing.

Keywords: Forensic Sciences, Crime Scene, Crime Scene Investigation, CSI.

Giriş

Toplumun huzurunu sağlamak amacıyla, emniyet güçleri bir yandan araştırma ve soruşturma tekniklerini geliştirirken, diğer yandan bilim dünyasının destek ve önerilerine daha fazla gereksinim duymaktadır. Bunun yanında bilimin, ceza hukukunda çok önemli ve vazgeçilmez bir yeri bulunur. Bilimin adalete hizmet için kullanımı ile “Adli Bilimler” ortaya çıkmıştır (Atasoy, 1998). Böylece adli olayların aydınlatılmasında bilimin önemi kabul edilmiş ve bilimsel yöntemler kullanılmaya başlanmıştır.

Adli olaylar, kanunlarda açıkça suç olarak belirtilen fiil ve hareketlerin belirli bir zaman ve mekanda gerçekleşmesi ile ortaya çıkar. Bir adli olgunun üç temel unsuru; olay yeri, mağdur ve faildir (Durmuş, 2003). Bu, bir delil üçgeni olarak da ifade edilebilir (Learning for Life, 2003a). Olay yeri, suçun davranışa dönüştüğü yerde başlayıp failin gidebileceği yerleri içeren, dinamik bir alandır (Fischer, 2004). Dolayısıyla bir suçla ilişkili birden fazla olay yeri bulunabilir. Olayı mağdurun mekânında gerçekleştiren fail, delillerin bir kısmını kendi mekânına götürmüş olabilir. Bu durumda birincil olay yeri mağdurun evi iken, ikincil olay yeri failin

evidir. Her iki olay yerinin de kendine özgü olduğu, araştırmanın da buna göre yapılması gerektiği gözden kaçırılmamalıdır (Kaygısız, 2005; O'Connor, 2006a).

Adli bilimler, olay yerinde başlar. Zira Adli soruşturmanın en önemli unsurlarından biri olan olay yeri incelemeleri ancak doğru gerçekleştirildiğinde, adli olayların çözülmesinde doğru sonuca ulaşılabilir (James ve Nordby, 2003).

Mağdur, fail ve olay yeri arasındaki geçiş, "Her temas, bir iz bırakır." ilkesi olarak bilinen Locard Prensibi ile açıklanır. Buna göre, iki nesne birbirisiyle temas ettiğinde bir takım materyaller birinden diğerine aktarılır. Başka bir deyişle; bir şüpheli, olay yerine veya mağdura bir şeyler bırakır ve olay yerinden veya mağdurdan bir şeyler götürür. Bunun için adli bilimlerin olay yerinde başladığı kabul edilir (James ve Nordby, 2003).

Olay yeri, mağdur, fail ilişkisini ortaya koymak amacıyla olay yerinden elde edilen her türlü materyal, bir bulgudur. Meydana gelen suçun aydınlatılmasına ve suçluların tespitine yarayan, ispat vasıtası olan bulgular ise birer delildir. Deliller; tanık, sanık ve diğer kişilerin ifadelerini içeren beyan deliller olabileceği gibi, laboratuvarında incelenerek değerlendirilecek maddi deliller de olabilir (Durmuş, 2003).

Maddi deliller; Polisin Adli Görevlerinin Yerine Getirilebilmesinde Delillerin Toplanması, Muhafazası ve İlgili Yerlere Gönderilmesi Hakkında Yönetmelik'in 3.maddesine göre, "itiraz ve şahadet (tanıklık) dışında kalan, maddi (fiziksel) bir yapıya sahip, dokunulabilen, canlı veya cansız herhangi bir nesne ya da iz" olarak tanımlanır. Olay yerinde parmak izi, tabanca, kovan gibi deliller olabileceği gibi, kan lekesi, sigara izmariti, saç gibi biyolojik deliller de bulunabilir. Laboratuvara gelen her delil, ancak doğru ve kabul görmüş bilimsel tekniklerle değerlendirilip yorumlandığında, mahkemelerde delil niteliği kazanır (Kalsoğlu ve Yükseloğlu, 2002).

Olayın haber alındığı ilk an çok önemlidir. Özellikle telefonla bildirilen olgularda, telefonu yanıtlayan kişinin cevabı ve arayandan alacağı bilgiler, olay yeri ile ilgili çok önemli noktalar içermektedir (Atasoy, 1998; NIJ, 2000).

Olay yerinde, sorumlulukları olan görevliler; olayı ilk tespit eden ekip, olay yeri inceleme ekibi, Cumhuriyet Savcısı, soruşturma ekibi, ad-

li tıp hekimi ve sağlık, itfaiye, vb. gibi acil müdahale ekibidir (Kaygısız, 2005). Olayın aydınlatılmasındaki başarının, olay yerine gelen ilk ekibin doğru yaklaşımına bağlı olduğu tartışılmaz (SweetHaven Publishing Services, 2006). Ayrıca medya ve meraklı insan kalabalığı gibi yetkisiz kişiler de olay yerinde bulunabilmektedir. Örneğin; şiddet içeren suçlar genellikle üst düzey polis yetkililerinin, basın mensuplarının, ayrıca heyecanlanan komşuların ve her türlü meraklının ilgisini çeker. Bu durum, görevlilerin işini yapmasını zorlaştırırken, aynı zamanda olayın ortaya çıkarılmasında da zorluklar yaratmaktadır. Kimi zaman yetkisi olmayan bu kişilerin olay yerinden uzaklaştırılması, düşünülenenden daha güçtür. Bunun için sorumluluk verilen polisin, gerekli yetkilerle donatılması, bu yetkilerini kullanabilmesi gerekir (Atasoy, 1998).

Bu çalışmanın amacı; adli bilimlerin temeli olan olay yerinin incelemesinin aşamalarını ve tekniklerini belirtmek, ülkemizdeki mevcut uygulamaları ve yasal düzenlemeleri irdeleyerek, olay yeri incelemesindeki eksiklikleri, sorunları belirlemek, teknolojik gelişmelere uygun olarak daha bilimsel ve doğru olay yeri incelemeleri için öneriler geliştirmektir.

1. Olay Yeri İncelemesi

Olay yeri incelemesi; suçun aydınlatılması amacıyla, olay yerinde delil niteliği taşıyabilecek her türlü bulgunun, çeşitli bilimsel ve teknik yöntemler kullanılarak araştırılması, elde edilen verilerin tespit edilmesi ve kayıt altına alınması, toplanması, korunması ve incelenmek üzere ilgili kriminal laboratuvarlara gönderilmesi işlemidir. Olay yeri incelemesinin amacı; suç faili-mağdur-olay yeri arasındaki ilişkiyi kuracak maddi suç delillerini bulmaktır (Kaygısız, 2005). Bu işlem, bilimsel bir yönteme dayanır ve sistematiktir. Olay yeri incelemesinin bilimsel çalışmalarla gerçekleştirilmesi, olaya tek bir hipotezden çok, karşılaştırmalı hipotezlerle yaklaşabilmeyi sağlar (Polat, 2004). Bu bilimsel yöntem Locard değişim ilkesi ile suçu çözecek olan delil incelemelerinde kullanılan tekniklerin sağladığı bilimsel bilgileri ve mantığı temel alır (James ve Nordby, 2003; Barksdale, 2004; O'Connor, 2006a).

Esasen olay yeri incelemesi fiziksel delilin, olay yeri inceleme birimi görevlisi ve kriminal laboratuvar tarafından doğru kullanılmasının başlangıç noktasıdır. Dolayısıyla olay yeri en doğru şekilde planlanarak incelenmelidir. Her suçu diğerlerinden ayıran bir takım unsurlar mutlaka mevcut-

tur. Bu açıdan bütün suç yerlerinin kendine has özellikleri vardır (Kaygısız, 2005). Bir başka deyişle, her olay yeri, geçmişiyile, durumuyla ve sorunlarıyla kendine özgüdür. Bu sebeple, her olay yeri için ayrı bir inceleme prosedürü izlenmesi gerekse de, temelde uygulanması gereken tek bir plan mevcuttur. Bu planı kısaca fazlara ayırarak dört teknik aşamada incelemek yerinde olacaktır (European Crime Scene Examiners Basic Course Handbook, 2002):

I. Aşama

İlk aşama, olayla ilgili geçici bir hipotez kurulma aşamasıdır. Bu fazda bazı soruların cevapları aranır ve alınan cevaplara göre işlenen olayın kurgulanması yapılır. Kurulan bu hipotezin, toplanan veriler ışığında doğruluğu sınanır. Bu verileri elde etmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranır:

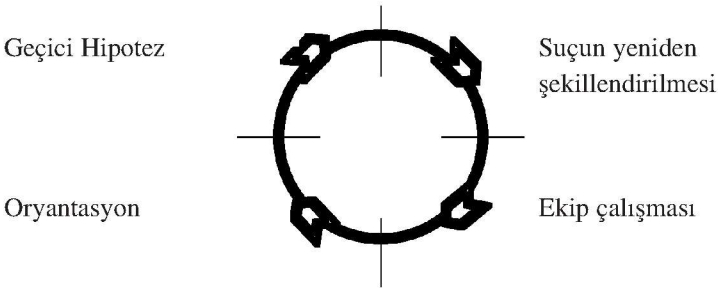
- Olay yerinin gözlemlenmesi
 - Ne oldu?
 - Nerede oldu?
 - Nasıl oldu?
 - Ne zaman oldu?
 - Kimse bir şeye dokundu mu?
 - Dokundu ise neden?
 - İçeri giren kimse oldu mu?
 - Oldu ise hangi yolu kullandı?
- Mağdur, tanıklar, şüpheliler
- Olay yerinin giriş ve çıkış noktaları

Bu sorulardan elde edilen bilgiler ile suçun yeniden şekillendirilmesi (rekonstrüksiyon) gerçekleştirilir. Suçun yeniden şekillendirilmesinin amacı, gerçeği ortaya çıkarmaktır. Olay yeri, tüm ve kısmi olarak yeniden şekillendirilebilir; böylece suçun nasıl işlendiğini, şüpheli ve mağdurun suç işlenmeden önce, suçun işlendiği sırada ve suç işlendikten sonraki durum ve davranışları hakkında bilgi sahibi olunabilir. Rekonstrüksiyon, olay yerindeki iz ve delillerin değerlendirilmesinde faydalı olabileceği gibi, araştırmadaki bazı boşlukları da doldurabilir (O'Connor, 2006c).

Ekip çalışması ve iletişimin iyi bir olay yeri incelemesinin temel yapı taşlarından biri olduğu unutulmamalıdır (O'Connor, 2006a). Olay yeri-

ne giriş, olay yerinin ve delillerin çevresel faktörlerden korunması gibi başlangıç düzenlemelerinin, bir başka deyişle oryantasyonun da ilk aşamada planlanması gerekmektedir (Barksdale, 2004). Çevre ve zaman; bir olay yeri ile onun içindeki tüm delilleri etkileyen faktörlerdir (Fischer, 2004; Polat, 2004).

Şekil 1: Olay yeri incelemesinde birinci aşamada yapılması gerekenler (European Crime Scene Examiners Basic Course Handbook, 2002).

II. Aşama

Olay yerinin güvenliği sağlandıktan sonra, olay yeri inceleme birimi alanı araştırmaya başlar. Buradaki en önemli nokta, olay yerini mümkün olduğu kadar geniş tutarak araştırmaya başlamak, gerektiğinde daraltmaktır (Atasoy, 1998). Ekibin bu araştırmayı olay yerinin hiç bozulmadan yapması için sınırlı zamanı vardır (Saferstein, 2004). Bu esnada olay yerini korumak için mümkün olduğunca gayret gösterilmelidir (O'Connor, 2006a).

İkinci aşamada, öncelikle ekip üyeleri arasında bir hareket planı oluşturulur (Polat, 2006). Ekip içi hareket planına göre; kimin, ne zaman, hangi sırayla, hangi delilleri toplayacağı kararlaştırılır. Ekip içi öncelik sırası, iyi bir şekilde tanımlanmalı, çeşitli görevlerin düzenli olarak yerine getirilebilmesi için sorumlu kişi, olay yerini iyi bir şekilde yönetmelidir (Fischer, 2004). Ayrıca ekibin her bir üyesi, diğerinin görevinin farkında olmalıdır. Böylece kendi alanındaki görevleri yerine getirirken, bir diğer görevlinin alanını korumaya ve görevini bozmamaya özen göstermelidir (Polat, 2006). Olay yerinde delilleri aramak, tam ve sistematik bir şekilde yapılmalıdır. Bu amaçla dairesel sistem, kesişen yatay ve dikey çizgiler

sistemi, doğrusal sistem ve bölgesel sistem gibi farklı arama yöntemleri kullanılmaktadır. Bir olay yerinde hangi sistem ile arama yapılacağı; olayın çeşidine, yerin büyüklüğüne ve personel sayısına bağlıdır. Delil olarak ne aranılacağı da, aynı şekilde olayın çeşidine göre değişmektedir (Saferstein, 2004; Fischer, 2004; SweetHaven Publishing Services, 2006).

Olay yerini orijinal halindeyken çizimler, fotoğraflar, video kayıtları, notlar ve tutanaklarla kaydetme şansı kaçırılmamalıdır (Saferstein, 2004; SweetHaven Publishing Services, 2006). İdeali, üçünün bir arada kullanılması olmakla birlikte, maddi olanaklardan dolayı her olay yerinde üçü de kullanılamayabilir (Atasoy, 1998).

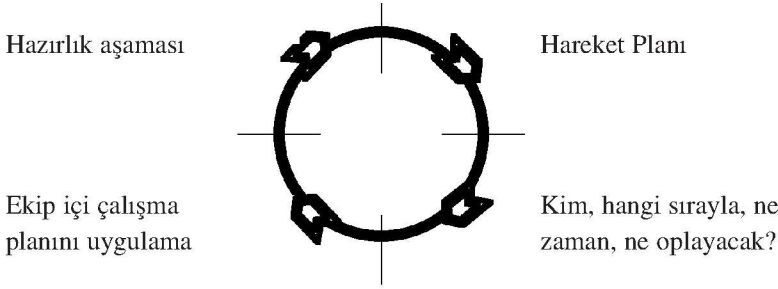
Bir olay yerindeki delillerin birbiriyle ilişkisi; bütün boyutların doğru bir biçimde kaydedildiği bir kroki çizilerek yapılır. Krokinin çok iyi çizilmesine gerek yoktur, önemli olan daha sonraki aşamalarda olay yeri hakkında mümkün olduğunca yarar sağlamaktır (Polat, 2006). Olay yerindeki iz ve delillerin kendi aralarında ve değişik noktalarla olan mesafelerini gösteren kroki ve planların, olayın canlandırılması açısından büyük önemi vardır (Kaygısız, 2005).

Olay yerinde fotoğraf çekmek, krokiye olan gereksinimi ortadan kaldırmaz (Polat, 2006). Önce tüm iz ve deliller numaralandırılmalı, daha sonra çeşitli açılardan ölçekli olarak fotoğraf çekimi yapılmalıdır (Fischer, 2004). Genellikle fotoğraflar olay yerini iki boyutlu olarak gösterirler, ancak olay yerinde değişik noktalar arasındaki mesafeleri tam olarak göstermezler. Bu nedenle birbirini destekler nitelikte iyi bir fotoğraf ve krokinin suçun çözümündeki rolü büyüktür (Kaygısız, 2005; O'Connor, 2006a).

Not alma tekniği, dokümantasyonda temel unsurdur. Notlar, olay yerinin ayrıntılı bir tanımının yanı sıra, maddi delillerin bulunduğu yerleri ve ayrıntılarını da içermeli, kronolojik bir sırada olmalıdır. Notu alan; olaydan aylar, yıllar sonra olayla ilgili bilgi gerektiğinde hafızaların tazelenmesine yalnız bu notların yardımcı olacağını aklından çıkarmamalıdır. Notların böyle bir durumda gereken tüm ayrıntıları içermesi gerekir (Fischer, 2004; O'Connor, 2006a).

Bunların yanında video çekimleri, ses ve görüntü kayıtlarının bir arada yapılmasına olanak verdiği için yararlıdır ve kullanılabilir (Atasoy, 1998).

Şekil 2: Olay yeri incelemesinde ikinci aşamada yapılması gerekenler (European Crime Scene Examiners Basic Course Handbook, 2002).

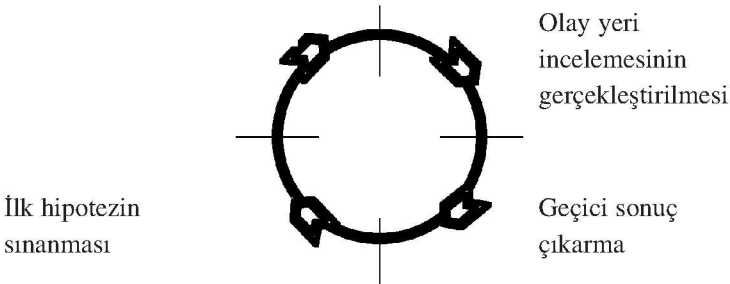

III. Aşama

Üçüncü aşamada ise, olay yeri incelemesi gerçekleştirilir. Olay yerinin güvenliği ve korunması sağlandıktan sonra, deliller usulüne uygun olarak toplanır. Olayın gerçekleşmesi ile ilgili olarak ilk aşamada kurulan hipotezin doğruluğu sınanır ve bununla ilgili bir sonuç çıkarılır. Diğer aşamalardan elde edilen verilerle hipotezin doğruluğu araştırılır, eksiklikleri varsa giderilmeye çalışılır.

İlk aşamalarda inceleme ne kadar doğru ve titiz bir şekilde gerçekleştirilirse, daha sonraki aşamalarda olayın canlandırılması ve doğru bir hipotez kurulmasında elde edilecek başarı oranı da o oranda artacaktır. Dolayısıyla tüm aşamaları doğru gerçekleştirmek, olayın sonuçlandırılmasında en fazla katkıya sahip üçüncü aşamada önemli rol oynayacaktır. Tüm dünyada olduğu kadar, ülkemizdeki olay yeri incelemelerinde de bu durum daha fazla göz önüne alınmalıdır.

Şekil 3: Olay yeri incelemesinde üçüncü aşamada yapılması gerekenler (European Crime Scene Examiners Basic Course Handbook, 2002).

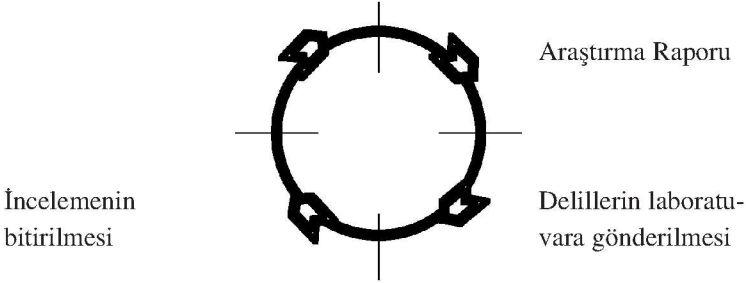
IV. Aşama

Olay yeri incelemesinin son aşamasında, inceleme bitirilir, araştırma raporu yazılır ve deliller ilgili laboratuvarlara gönderilir. Olay yeri inceleme raporunda; olay yeri, olayda kullanılan suç aleti, olay yerinde bulunan deliller ve tespit yöntemleri ile ilgili bilgilerin belirlenmesi için doldurulması gerekli alanlarla birlikte, olayın oluş şekli ve olay yeri ile ilgili gözlemlerin detaylı olarak yazılabileceği bir alan bulunmalıdır. Bunun dışında olay yeri inceleme raporuna el svabı tutanağı, kroki, eşkâl tespit sorgu sonuçları, parmak izi basım formu ve gerekli olduğu hallerde araç diyagramı eklenir. Olay yeri inceleme raporu, birden fazla kopya halinde hazırlanmalı; biri soruşturma yapan birime, diğeri delillerin inceleneceği laboratuvara gönderilmeli, bir diğeri örnek ise arşivlenmek üzere olay yeri inceleme biriminde saklanmalıdır.

Olay yerinden delil toplama ve toplanan delilleri koruma aşamalarında dikkatli davranılmalı, delilin delil olma niteliğinin bozulmamasına özen gösterilmelidir. Deliller doğru paketlenmeli, paketler etiketlenmeli, delillerin birbirleriyle etkileşimleri ve dolayısıyla kontaminasyon engellenmelidir. Laboratuvarlara ulaştırma ve teslim aşamalarında her türlü önlem alınmalı ve raporlar tutularak, delil teslim zincirinin korunmasına önem verilmelidir (James ve Nordby 2003; Saferstein, 2004).

Tüm bu şartlardan birisine bile uyulmadan kriminal laboratuvarlara ulaştırılan deliller, laboratuvarlarda en ileri tekniklerle incelenseler de, öncelikle mahkemede delil olma niteliklerini kaybederler, ayrıca hem doğru hem de güvenilir sonuçlar veremezler. İşte bunun için, adli bilimlerin olay yerinde başladığı kabul edilir. Örneğin; dünya kamuoyunun oldukça yoğun bir biçimde ilgisini çeken O. J. Simpson davasında her ne kadar pozitif bir DNA identifikasyonu gerçekleşmişse de, toplanan delillerin hukuka uygunluklarının kesin olmadığı şüphesi bulunduğundan, jüri sanığı suçsuz bulmuştur (Kalfoğlu ve Yükseloğlu, 2002).

Şekil 4: Olay yeri incelemesinde dördüncü aşamada yapılması gerekenler (European Crime Scene Examiners Basic Course Handbook, 2002).

2. Delil Analizi ve Değerlendirme

Doğru bir olay yeri incelemesi ile belirlenen ve doğru toplanan deliller, uygun koşullarda korunarak laboratuvarlara ulaştırıldığında, öncelikle kimliklendirme (identifikasyon) yapılır. Kimliklendirme, var olan analitik tekniklerin izin verdiği ölçüde bir maddenin fiziksel ya da kimyasal özelliklerinin en yakın kesinlikle belirlenmesidir. Kimliklendirmede öncelikle, belirli standart örnekler için karakteristik sonuçlar veren test prosedürlerinin kabul edilmesi gerekir. Bu test sonuçları; oluşturulduktan sonra sürekli olarak kaydedilebilir ve şüpheli örneklerin kimliklerini kanıtlamak amacıyla tekrarlanabilir bir şekilde kullanılabilir olmalıdır. İkinci olarak, maddeyi kimliklendirmek için gerekli olan test çeşidi ve sayısının tüm diğer maddeleri dışlamak için yeterli olması gerekir. Ayrıca her delil çeşidi, açık bir şekilde farklı testlere gerek duyar ve her farklı testin farklı bir belirleme derecesi vardır (Saferstein, 2004; O'Connor, 2006b).

Delillerin fiziksel ya da kimyasal özellikleri belirlendikten sonra ikinci aşama, karşılaştırmadır. Karşılaştırma analizi; ortak bir kaynağa sahip olup olmadıklarını belirlemek amacıyla, şüpheli bir örnek ile standart (referans) örneğin aynı testlere ve gözlemlere tabi tutulmasıdır. Karşılaştırma için, şüpheli ve standart örnekten bazı özelliklerin kombinasyonları seçilir. Hangi özelliklerin hangi sayıda seçileceği, incelenen örneğin çeşidine dayanır (Saferstein, 2004).

İnceleme bittikten sonra, adli bilimler uzmanı örneklerin kaynaklarına göre bir sonuç çıkarmaya hazır olmalıdır. Eğer karşılaştırma için seçilen özellikler uymuyorsa; uzman, örneklerin aynı olmadığı, dolayısıyla aynı kaynaktan gelmiş olamayacağı sonucunu vermekte tereddüt etmeme-

lidir. Bu durum dışlama adını alır. Diğer taraftan, tüm özellikler karşılaştırılıp, örnekler araştırmacının belirleyebileceği ölçüde ayırt edilemiyorsa; bu durum her zaman örneklerin aynı kaynaktan geldiğini de göstermez. Ancak o örnek artık dahil edilmiştir ve örneğin o kaynaktan geldiği değil, gelmiş olabileceği söylenir ki; bu dahil etmede de olasılığın önemi vardır (Kalfoğlu ve Yükseloğlu, 2002; Saferstein, 2004). Adli bilimlerde çeşitli tekniklerle gerçekleştirilen analizlerle, özellikle suçsuz insanların dışlanması amaçlanır. Bir başka deyişle, suçsuz kişinin suçlu olarak yargılanması engellenmek istenir. Kişi, inceleme sonunda dışlanmış ise, sorun tümüyle ortadan kalkmaktadır. Ancak analizlerle dışlanmamış bir kişi, hiçbir zaman “suçlu” olarak addedilemez. Böyle bir durumda, analiz sonuçlarının farklı bir açıdan istatistiksel olarak değerlendirilmesi, adli olayların aydınlatılması için yararlıdır (Kalfoğlu ve Yükseloğlu, 2002).

3. Ülkemizdeki Olay Yeri İncelemeleri

Olay yeri inceleme süreci; polisin veya kırsal kesimlerde jandarmannın olaydan haberdar olmasıyla başlar. Bu aşamadan sonra olay yerine en yakın ekip, buraya intikal edip olay yerini ve olayı gözlemleyip olayın mahiyetine göre ilgili, sorumlu ve uzman birimlere haber verir. Bu ekibe (hangi birime ait olduğu önemsizdir) ilk ekip denir. İlk ekibin olay yerinde üstlenmiş olduğu görev çok önemlidir. İlk ekip, devam eden olaya müdahale eder, yaralı varsa yaralıların hastaneye sevkini sağlar, yangın ve benzeri durumlarda çevre tedbirini alıp ilgili birimlerin intikalini sağlar, bomba şüphesi olan durumlarda çevreyi olağan uzaklığa kadar insan ve araç trafiğinden arındırıp gerekli önlemleri alarak uzman ekibin intikalini sağlar, olay yerinde şüpheli veya şüphelilere yönelik edinilen eşkâl, araç plakası ve muhtemel kaçış yönleri gibi bilgileri ilgili birimlere en kısa zamanda bildirir, olay yeri çevresini şerit veya benzeri bir yardımcı materyalle çevirir, olay yerine dışardan (yetkisiz, ilgisiz, uzman olmayan) birinin müdahalesini engeller. Olay yerine müdahale edecek, burada gerekli incelemeleri yapacak birimler ve kişilerin dışında olay yerine hiç kimse girmemeli ve herhangi bir müdahalede bulunmamalıdır. Olay yerinde cumhuriyet savcısı, olay yeri inceleme uzmanları ve soruşturmacı birimden bir amir veya görevli, kendi açılarından çalışmalarını yürütürler (Kaygısız, 2005).

Olay yerine intikal eden olay yeri inceleme ekibi, ilk etapta olay yerine intikal eden ilk ekipten olay ve olay yeriyle ilgili ilk bilgileri alır.

Olay yerinde herhangi bir kimsenin müdahalede bulunup bulunmadığı inceleme ve sonraki süreçte önemlidir. Uzman ekip gelmeden önce devam etmekte olan olaya müdahale eden ilk ekip, olay yerine gelip buradaki yaralı ile ilgilenen doktor veya hemşire, mahiyetine göre olay yerinde bir şekilde faaliyette bulunmuş kimseler; olay yerindeki muhtemel delillerin yerlerini değiştirmiş, delilleri olay yerinden başka bir yere taşımış veya olay yerine daha sonradan farkında olunmadan delil olarak değerlendirilebilecek, kendilerinden bazı materyaller bırakmış olabilirler. Bu açıdan olay yeri inceleme işlemleri başlamadan bu tür bilgilerin mutlaka öğrenilmesi gerekir (Learning for Life, 2003b).

Olay yeri inceleme ekibi, ilk etapta olay yerinde gözlem yaparak hareket tarzına karar verir. Olay yerinin ilk halinin kamera ve fotoğraflarla tespitini yapar. İnceleme başlar ve olay yerinin mahiyetine göre (açık alan, kapalı alan) seçilen uygun inceleme dikkatli ve hassas olarak gerçekleştirilir. Bu aşamada olay yeri inceleme personeli, her türlü ihtimale açık olmalı ve kendisini, akla gelebilecek kesin ve ön yargılardan uzaklaştırmalıdır.

İnceleme esnasında olay hakkında, deyim yerindeyse bin bir türlü senaryo olabileceği değerlendirilip buna göre hareket edilir. Olay yerinde delil olabilecek bulgular numara verilerek uzak ve yakın plan fotoğraf ve kamera çekimi yapılır. Toplanan deliller usulüne uygun olarak olay yerinden alınıp paketlenerek ilgili birime gönderilir. Bu aşamadan sonra olay yeri inceleme biriminin işlemlerinin bittiği düşünülse de aslında buraya kadar yapılan işlemler olay yeri inceleme biriminin yaptığı işlemlerden yalnızca bir bölümüdür. Olay yerinden toplanan deliller mahiyetine ve inceleme konusuna göre; parmak izi inceleme ve araştırması için Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüğü Vücut İzi Geliştirme Büro Amirliği; DNA, kimyasal ve benzeri incelemeler için Kriminal Daire Başkanlığı'na bağlı Kriminal Şube Müdürlüğü laboratuvarları veya Jandarma Kriminal Laboratuvarı gibi farklı birimlere gönderilir. Buralardan elde edilen sonuca göre faile yönelik araştırmalar başlar. Hatta açılan davada mahkemenin görülmesi sırasında hâkim veya tarafların isteğine bağlı olarak Adli Tıp Kurumu'nun ilgili birimlerinde de incelemeler yapılabilir.

4. Olay Yeri İncelemeleri ile İlgili Hukuki Düzenlemeler

Olay yeri inceleme işlemleri adli olayların aydınlatılmasında ve suçların önlenmesinde çok önemli bir role sahiptir. Meydana gelen bir adli olayın

ilk haber alınmasından, soruşturma ve yargılamanın son aşaması olan mahkemede karar anına kadarki süreçte, her aşamanın titizlikle takibi ve özellikle hukuki prosedürlere uygunluğu; fail, mağdur, olay yeri üçgeninin sağlıklı kurulması ve adil bir yargılamanın söz konusu olması açısından azami dikkat edilmesi gereken hassas bir konudur. Bu süreçte elde edilen ve değerlendirilen herhangi bir delil, her ne kadar sağlam ve bizi sonuca götürebilecek önemli ipuçları verse de, söz konusu delil hukuka uygun bir şekilde elde edilmemişse o delilin hiçbir özelliği ve manası yoktur, zaten bu durumda 'delil' kavramından bahsetmek de olanaksızdır. Anayasa madde 15/2'de yer alan "...kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez; suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz" hükmü ve bir insanlık görevi gereği; yapılan tüm işlemler hukuki ve insan hak ve hürriyetlerine uygun olarak yürütülmelidir. Türkiye'nin uzun yıllardan bu yana Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından yargılanıp suçlu bulunarak yüksek meblağlarda tazminat ödemeye mahkûm edilmesinin bir nedeninin; mahkeme aşamasında değerlendirilen delillerin yetersiz veya hukuka uygun olarak elde edilmemiş olmasından kaynaklandığını da göz ardı etmemek gerekir.

Türkiye'de olay yeri inceleme ve kimlik tespit işlemleri; Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Daire Başkanlığı veya Jandarma Kriminal Laboratuvarı bünyesinde yürütülmektedir. Her ilde bir Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüğü yapılması mevcut olup, burada çalışan tüm amir ve memurlar alanlarında kurs görmüş uzman personelden oluşmaktadır. Bu yapılanma; meydana gelen adli bir olayda olay yerinde iz ve delil araştırması yapmak, elde edilen bilgilerle faile veya failere ulaşmak için fiziki kimlik tespiti yapabilmek ve fail, mağdur ve olay yeri arasındaki bağı sağlam olarak ortaya koyabilmek amacıyla, her türlü teknik donanım ve imkâna sahip olarak hizmetlerini yürütmektedirler. Son yıllarda özellikle olay yeri incelemeleri sonucu elde edilen delillerden yola çıkılarak aydınlatılan olaylara bakıldığında, bunun ne kadar önemli bir görev olduğu daha net bir şekilde anlaşılmaktadır.

Olay Yeri İnceleme Şube Müdürlükleri ve Olay Yeri İnceleme Büroları, olay yeri inceleme adı altında sadece olay yeri inceleme işlemleri değil bununla birlikte; kimlik tespit, eşkâl tespit, hâkimin talimatı gereği fotoğraf, eşkal ve parmak izi kaydı (arşivi) gibi işlemleri de yapmaktadır.

Olay yeri inceleme birimleri, Cumhuriyet savcılar tarafından verilen fiziki kimliğinin tespitine yönelik talimat gereği zanlının parmak izi, eş-

kâl ve fotoğraflarını alıp bu bilgileri yine ilgili Cumhuriyet savcılığına gönderir. Bu bilgilerin arşive kaydı ise; 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren Ceza Muhakemesi Kanunu ve Türk Ceza Kanununa göre, mahkeme sonucu cezanın kesinleşmesi veya hakimın takdirine bağlı olarak yine hakim tarafından verilen talimat doğrultusunda yapılır.

Olay yeri inceleme hizmetleri; çeşitli kanun, yönetmelik ve genelgelerle düzenlenmiştir. Başta Anayasa olmak üzere, bütün olay yeri inceleme işlemleri ve büro hizmetleri kanunlara uygun olarak yürütülmektedir. 08.12.1988 tarihinde yürürlüğe giren ve amacı; adli, idari, siyasi soruşturmalar sırasında güvenlik kuvvetlerine ve adli mercilere yardımcı teknik bir birim olarak merkezde ve illerde parmak izi ve teknik fotoğraf hizmetlerini yürütmekle görevli birimlerin kuruluş görev ve çalışma esas ve usullerini düzenlemek olan 'Emniyet Teşkilatı Parmak İzi Teknik Hizmetleri Yönetmeliği', 24.09.1996 tarihli, İllerde Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüklerinin kuruluş ve amacını düzenleyen 'İl Emniyet Müdürlükleri Kimlik Tespit ve Olay Yeri İnceleme Şube Müdürlüğü Kuruluş Görev ve Çalışma Yönetmeliği', 17.02.1983 tarihli ve amacı; Kanunlarda polise tevdi olunan adli görevlerin yerine getirilmesi sırasında suç delillerinin düzenli ve eksiksiz toplanmasına, muhafazasına ve ilgili yerlere gönderilmesine ilişkin esas ve usulleri düzenlemek olan 'Polisin Adli Görevlerinin Yerine Getirilmesinde Delillerin Toplanması, Muhafazası ve İlgili Yerlere Gönderilmesi Hakkında Yönetmelik', 11.04.2002 tarihli 'Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Dairesi Başkanlığı Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği'nin 6. bölümünde düzenlenen Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüğü kuruluş amaç ve görevleri ile PVSK madde 5'te kimlerin parmak izinin alınabileceği, Kriminal Laboratuvar Kuruluş Yönetmeliği gibi düzenlemeler olay yeri işlemlerinin hukuka uygunluğu açısından önemli düzenlemelerdir. Söz konusu düzenlemelere göre pasaport, ehliyet ve ruhsat alanların parmak izleri, gönüllülerin parmak izleri, sığınma talebinde bulunan yabancıların ve göz altına alınanların parmak izleri son değişikliklerle alınabilmektedir.

Olay yeri inceleme işlemleri ve bu süreçte gerçekleştirilen faaliyetlerin nasıl ve hangi kriterlere göre yürütülmesi gerektiği ile ilgili konular ise; Adli Kolluk Yönetmeliği, Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği, Suç Eşyası Yönetmeliği, Beden Muayenesi Genetik İncelemeler ve Fiziki Kimliğinin Tespiti Hakkında Yönetmelik, Yakalama Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği gibi yönetmeliklerle düzenlenmiştir.

Son yıllarda gerek Ceza Muhakemeleri Kanunu gerekse Ceza Kanunu'nda yapılan değişiklik ve düzenlemelere bağlı olarak, olay yeri inceleme şube ve büro hizmetlerinde de çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Özellikle 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren Ceza Muhakemesi Kanunu ve Türk Ceza Kanunu'nda yapılan yeni düzenlemelerle olay yeri inceleme hizmetlerinde büyük sayılabilecek değişiklikler meydana gelmiştir. İlk zamanlarda uygulamaya yönelik ortaya çıkan karışıklıklar ve buna bağlı zorluklar zamanla ortadan kalkmış ve yeni düzenlemelerde büyük oranda adaptasyon sağlanmış durumdadır. Örneğin kanunun yürürlüğe ilk girdiği tarihlerde tereddüt oluşturan, kişinin mağdur olduğu durumlarda evinde veya işyerinde meydana gelen bir olayda olay yeri inceleme için hâkim kararı gerekir mi gerekmez mi konusu uygulamaların düzene girmesi açısından hayli uzun sayılabilecek bir zamandan sonra ancak açıklığa kavuşturulabilmektedir. Bununla birlikte halen belirsiz kalan bazı uygulamalarla ilgili olarak da yeni düzenleme ve çalışmaların devam ettiği bir gerçektir.

Yeni kanunlarla birlikte olay yeri inceleme ve özellikle kimlik tespitine yönelik yapılan işlemler, anılan tarihten sonra ancak hâkim veya gerektiğinde Cumhuriyet Savcısı tarafından verilen talimatlar doğrultusunda yapılmaktadır (CMK m.81). Bu konuda yeni kanunlarda yapılan değişikliklere paralel olarak çıkarılan yönetmeliklerle, işlemlerde herhangi bir sorun olmadan hızlı ve etkili bir şekilde yürütülmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Bu yönetmeliklerde olay yeri inceleme işlemlerinin nasıl olması gerektiği, bu süreçte işlemlerin hukuki olması açısından nelere dikkat edilmesi gerektiği ve hangi kriterlere göre yürütülmesi gerektiği konularında yeterince açıklayıcı bir düzenlemeye yer verilmesi amaçlanmıştır. Olay yeri inceleme, faile ve kimlik tespitine yönelik yapılan işlemlere ve olay yeri inceleme sürecinde gerçekleştirilen tüm faaliyetlere yeni uygulamaya konulan kanun ve yönetmelikler açısından genel olarak bakıldığında; CMK'da geçen konu ve maddeler; m.8/2 (delilleri yok etme, değiştirme, gizleme), m.75 (şüpheli veya sanığın beden muayenesi ve vücudundan örnek alınması), m.77 (kadının muayenesi), m.78 (moleküler genetik incelemeler), m.79 (hakimin kararı ve inceleme yapılması), m.80 (Genetik inceleme ve sonuçlarının gizliliği), m.81 (fizik kimliğinin tespiti), m.82 (ilgili maddelerin yönetmelikle düzenlenmesi), m.86 (ölünün kimliğini belirleme ve adli muayene), m.217 (delilleri takdir yetkisi), m.234 (mağdur ile şikayetçinin hakları); TCK' da ilgili maddeler m.135 (kişisel verilerin kaydedilmesi), m.281 (suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme) ve m.287 (genital muayene) gibi maddelerde anılan konular şeklinde düzenlenmiş olduğu görülmektedir (Türk Ceza Kanunu, 2006; Ceza Muhakemesi Kanunu, 2006).

Tartışma ve Sonuç

Başarılı bir soruşturma ve kovuşturma için kolluk kuvvetlerinin çalışmalarında olay yerinin ve delillerin bilimsel analizinin önemi çok iyi bilinmektedir (Kaygusuz, 2005). Adli bilimler, sürekli değişen ve teknolojiyle birlikte gelişen bir bilim dalıdır. Bu bilimsel ve teknolojik gelişmeler, maddi delillerin toplanmasında ve analizinde başarı sağlama olasılığını arttırmıştır. Dolayısıyla sorun, delillerin analizinden değil, olay yerinden toplanmasından kaynaklanabilmektedir. Bu sebeple, olay yeri incelemesi birinci derecede önem taşır ve konusunda uzman birimler tarafından gerçekleştirilmelidir. Olay yeri inceleme birimleri, tüm olay yeri çeşitlerinde başarıyla çalışabilecek, profesyonel olarak delilleri toplayabilecek ve değerlendirebilecek uzman personele ve yeterli teknik donanıma sahip olmalıdır. Teknolojinin ilerlemesi ile bugün olay yeri incelemeleri geçmişe göre çok daha kolay ve doğru yapılabilmektedir (Polat, 2004; Williams, 2004). Bunun yanında, ülkenin yasaları ve birimin bağlı olduğu kurumun uygulamaya koyduğu konu ile ilgili yönetmelikler de doğru olduğu kadar işler nitelikte olmalıdır.

Çağımızda teknolojik gelişmelere paralel olarak haberleşme ve ulaşım imkânlarının gelişmesi, sanayileşmenin hızlanması gibi faktörlerin de etkisiyle sosyal hareketliliğin artması neticesinde; basit yapıli olaylar yerini daha karmaşık ve organize olaylara bırakmıştır. Bu gelişime paralel olarak; güvenlik güçlerinin de kriminal yeteneklerini geliştirmesi, suç ve suçlularla mücadelede elde edilen maddi delilleri bilimsel yöntemlerle inceleyerek sonuca gitmesi zorunlu hale gelmiştir.

Olay yeri inceleme çalışmalarının ana teması olan delilden sanığa ulaşma prensibi; hiçbir şüpheye yer vermeden bilimsel veriler ışığında olay yeri, fail ve mağdur arasındaki bağı ortaya çıkaracak, bununla birlikte adaletin doğru bir şekilde tecelli etmesi sağlanacaktır. Bu hizmet ile kamu vicdanı rahatlayacak, toplumsal düzen ve huzurun devamlılığına ilişkin güven duygusu pekişecektir.

Olay yeri incelemesi ile elde edilecek en önemli unsur, maddi delile dönüşebilecek bulgulardır. Olay yerinde bulunabilecek kan, kıl, sigara izmariti, parmak izi, ayak izi, elbise parçası vb. nesne ve izler, meydana gelen suç olaylarını aydınlayabilecek delillere dönüşme olasılığı yüksek olan önemli bulgulardır. Bir ortamı terk eden kişinin orada bulunduğu dair iz bırakmaması ya da o ortamdan bir şeyler alıp götürmemesi hemen hemen imkânsızdır. Olay yeri incelemesi ile elde edilecek en önemli şey maddi suç delilleridir. Bu tür deliller şüphelinin ve/veya mağdurun lehine

veya aleyhine dilsiz birer tanıktır. Tanıklık yapan insanların varlığı bile onları yok edemez (European Crime Scene Examiners Basic Course Handbook, 2002).

Olayların aydınlatılmasında yararlı olabilecek birçok ipucu ve delil, olay yerini araştırmakla bulunabilir. Çünkü olay yeri araştırması, başka türlü elde etmeye imkân olmayan, çok ve çeşitli bilgiler verecektir. Meydana gelen adli bir olayda, olay yerinin sistemli ve ciddi bir şekilde ayrıntılı incelenmesi çok önemlidir. Bu nedenle her olayda mutlaka delilleri aramak ve bulmak gerekir. Aksi halde olayın aydınlatılması mümkün olmaz.

Kimi zaman suçu işlemediği halde o suçu işlemiş gibi itirafta bulunanlara da rastlanılmaktadır. Bu gibi durumlarda olay yerinden elde edilen deliller ve suçun işleniş biçimi ile itiraf arasındaki uygunluk ya da çelişkileri tespit etmek gerekir. Çünkü amaç sadece suçluyu bulmak değil, olayın aydınlatılması ve bu olaydan elde edilen tecrübelerle bu veya benzeri olayların engellenmesi yönünde tedbirler almaktır.

Olaya el konulduğunda, olayın doğruluk derecesinin anlaşılması için, olay yerine gidilmesi, olay gerçekten meydana gelmişse olay yeri araştırmasının yapılması zorunludur. Ancak, olay yeri incelemesinin tam ve doğru bir şekilde yapılmadığı veya yapılamadığı durumlar söz konusu olabilmektedir. Oysa suçlu ya da sanığa kötü muamele uygulamadan, herhangi bir şüpheden uzak, fiziksel delillerle masumiyet veya suçluluğunun kesin olarak belirlenmesi ve sonucu telafi olunmayacak adli hata ve yanlışları önleme; olay yerinin bilimsel yöntemlerle incelenmesine ve fiziksel delillerin etkili kullanımına bağlıdır.

Olay yerinde acil tıbbi müdahale gerektiren bir yaralının varlığı halinde, öncelikle acil yardım ekiplerine haber verilmeli, yaralının tıbbi bakımının yapılması sağlanmalıdır (Learning for Life, 2003b). Ancak bu sırada yaralıdan elde edilebilecek delillerin de korunması ve toplanması gerektiği göz ardı edilmemelidir. Bunun yanında, acil yardım ekibinin yaralıya müdahale sırasında olay yerinde bırakmış olabileceği pamuk, şırınga vb. malzemelerin birer delil niteliği taşımadığına dikkat edilmesi gerektiği; delil olarak kabul edildiği durumlarda olayın rekonstrüksiyonunda yanlışlıklara sebep olacağı kesindir. Bundan kaçınmak için, durum ilk ekip tarafından aydınlatıcı bir şekilde not edilmeli ve olay yeri inceleme ekibine ayrıntılarıyla bildirilmelidir (NIJ, 2000; SweetHaven Publishing Services, 2006).

Delilin; sadece meydana gelen adli bir olayın aydınlatılmasında önemli olmadığı aşikârdır. Olayların aydınlatılması ile birlikte, olayın işleniş şekli, olayda kullanılan suç aletlerinin niteliği, olağan bir olay olup olmadığı gibi olayın bir çeşit profilinin çıkarılmasında da delillerin birincil etkiye sahip olduğu muhakkaktır. Ancak, bu sayılan olguların doğru ve sağlıklı analizi de doğal olarak ciddi ve etkili bir olay yeri inceleme sonucu ortaya çıkacaktır. Olay yerine intikal eden ilk ekipten, olay yerinden elde edilen delillerin analizini yapan kişilere kadar tüm birimler bu konuda iyi eğitilmiş ve alanlarında uzmanlaşmış olmalıdırlar. Ayrıca bu alanda yapılan tüm işlemler uluslararası anlaşmalar ve başta anayasa olmak üzere kanun ve yönetmeliklere uygun olarak yürütülmelidir. Adli soruşturmalara insan haklarına ve kanunlara uygun olarak yürütülebilmesi ve delilden sanığa ulaşabilme prensibi, ancak bu şekilde tam ve etkin olarak bir anlam ifade edebilir.

Bu alanda çalışacak olan personelin seçimi, verilecek eğitim ve olay yeri inceleme esnasında kullanılacak olan teknik imkânlar profesyonel bir şekilde değerlendirilerek bu konularda etkin ve kararlı adımlar atılmalıdır. Bununla birlikte bu alanda çalışan personelin düzenli ve sistemli olarak hizmet içi eğitimden geçmesi de yine olayların ve olay yerlerinin etkin incelenmesinde önemli bir noktadır. Ayrıca göz ardı edilmemesi gereken diğer bir konu da bu alanda çalışan personelin sağlık açısından korunabilmesinin sağlanmasıdır (O'Connor, 2006a). Esasen olayların çeşidine göre, her ne kadar inceleme esnasında koruyucu giysiler kullanılsa ve kullanılan malzemeler temiz ve hijyenik olsa da; olay yerinde bulunan kandan, orada bulunan malzemelerden veya cesetlerden bulaşabilecek hastalıklar söz konusu olabileceği gibi, bu tür manzaralara sık sık maruz kalmadan kaynaklanabilecek bir takım psikolojik sorunlar da ihtimal dahilindedir. Dolayısıyla bu alanda görev yapan personelin, yine düzenli aralıklarla psikolojik destek de dâhil olmak üzere, sağlık taramasından geçmesi göz ardı edilmemesi gereken önemli bir noktadır.

Olay yeri inceleme; ciddi ve sistemli bir şekilde yürütülmesi gereken adli bir süreçtir. Bu süreç; meydana gelen adli bir olayın haber alınmasından, mahkemede hâkimin karar anına kadarki aşamaları kapsar. Delil, her ne kadar adli olayların çözümünde kullanılan bir araç gibi gözüküyor olsa da, aslında insan hakları ve barış içerisinde bir yaşamın sağlanması açısından da hayati önem taşımaktadır. Tüm bunların ışığında, “olay yeri incelemesi ne kadar sağlıklı olursa, toplum da o kadar barış ve düzen içerisinde olur”, demenin abartılı bir ifade olmayacağı kanaatindeyiz.

Kaynaklar

- Atasoy, Sevil, (1998), *Kriminalistik Ders Notları*, İstanbul: İ.Ü. Adli Tıp Enstitüsü.
- Barksdale, Larry, (2004), "Crime Scene Investigation Protocol", www.neiai.org/articles_files/Crime%20Scene%20Investigation%20Protocol.ppt, erişim tarihi: 03.04.2007
- Ceza Muhakemesi Kanunu, (2006), Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Durmuş, Kürşat, (2003), *Olay Yeri İncelemesinde Örnek Alımında Delilin Devamlılığının Sağlanması*, Yüksek Lisans Tezi, İ.Ü. Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- European Crime Scene Examiners Basic Course Handbook*, 4-22 March 2002, The National Training Centre, Durham, England.
- Fischer, Barry, (2004), *Techniques of Crime Scene Investigation*, 7th Edition, New York: CRC Press.
- James, Stuart and Nordby, Jon, (2003), *Forensic Science: An Introduction to Scientific and Investigative Techniques*, New York: CRC Press.
- Kalfoğlu, Ersi Abacı ve Yükseloğlu, Hülya, (2002), "İnsan genomu, suç ve suçun önlenmesi", *DEU Tıp Fakültesi Dergisi*, ss.71-81.
- Kaygusuz, Mustafa, (2005) *Adli Bilimler*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Learning for Life, (2003a), Crime Scene Search Study Guide Part 1&2 (www.learningforlife.org/exploring/lawenforcement/, erişim tarihi: 03.04.2007)
- Learning for Life, (2003b), Emergency Field First Aid Study Guide (www.learningforlife.org/exploring/lawenforcement/, erişim tarihi: 03.04.2007)
- NIJ, (2000), Crime Scene Investigation: A Guide for law enforcement, (<http://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/178280.pdf>, erişim tarihi: 19.02.2007)
- O'Connor, Tom, (2006a), "An Introduction to Crime Scene Analysis" <http://faculty.ncwc.edu/TOConnor/315/315lect04.htm>, erişim tarihi: 03.04.2007
- O'Connor, Tom, (2006b), "An Introduction to Criminalistics and Physical Evidence" <http://faculty.ncwc.edu/toconnor/315/315lect02.htm>, erişim tarihi: 03.04.2007

- O'Connor, Tom, (2006c), "Crime Scene Reconstruction" <http://www.ap-su.edu/~oconnort/3210/3210lect02a.htm>, erişim tarihi: 03.04.2007
- Polat, Oğuz, (2004), *Kriminoloji ve Kriminalistik Üzerine Notlar*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Polat, Oğuz, (2006), *Klinik Adli Tıp*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Saferstein, Richard, (2004), *Criminalistics: An introduction to forensic science*, 8th Edition, New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- SweetHaven Publishing Services, (2006), *Crime Scene Investigation*, (<http://www.free-ed.net/sweethaven/CrimeJustice/CSI/>, erişim tarihi: 03.04.2007)
- Türk Ceza Kanunu, (2006), Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Williams, Robin, (2004), "The management of crime scene examination in relation to the investigation of burglary and vehicle crime", www.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs04/rdsolr2404.pdf, erişim tarihi: 03.04.2007